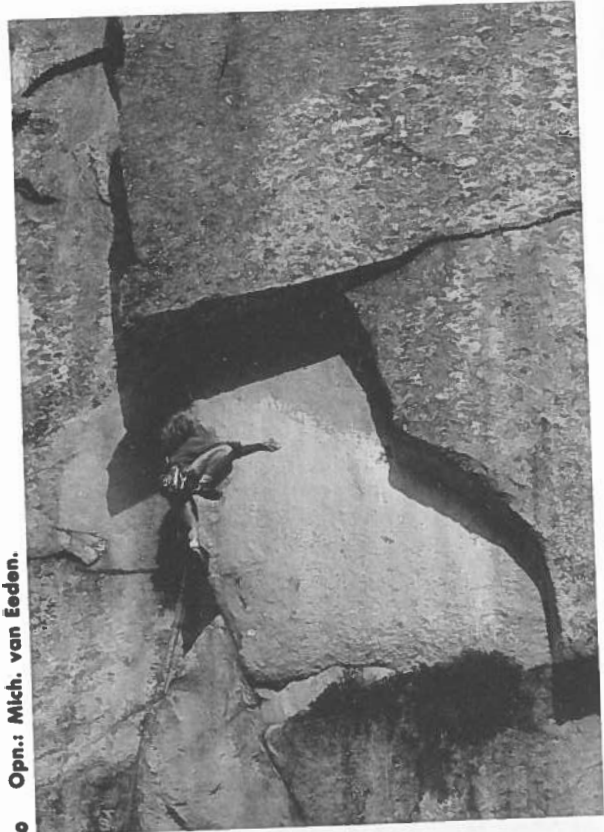

Opn.: Mich. van Eeden.

Exfoliatie

Ieder gesteente aan de aardoppervlakte is onderhevig aan verwerking. Bij kalken speelt het oplossen in water een grote rol. Wie kent niet de karakteristieke erosievormen van kalk: gladde platen, afgeronde spleten, ronde gaatjes en, niet te vergeten, grotten in kalkbergen.

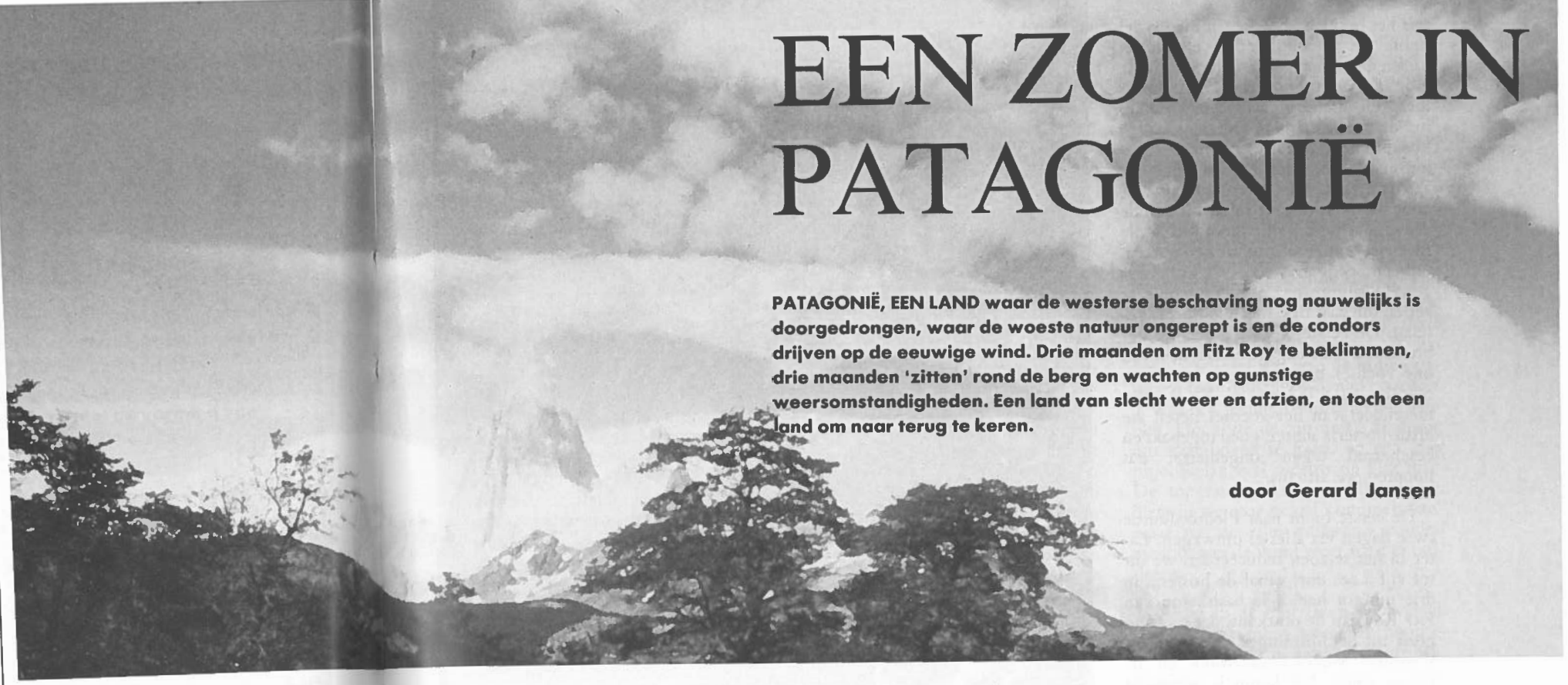
Bij graniet speelt het oplossen in water een minder overheersende rol.

In tropische omstandigheden valt graniet onder invloed van hoge temperatuur, water en opgeloste carbonaten, snel uiteen in diverse kleimineralen, met name kaoliniet. Dit proces heet chemisch verwerking. In alpiene condities speelt naast chemisch verwerking de vorstverwerking een belangrijke rol. In breuken en barsten kan water circuleren, dat in bevroren toestand ongeveer 9% meer volume inneemt dan in vloeibare toestand. Zodoende kan vorst het gesteente uit elkaar persen. Doordat barsten in graniet doorgaans in evenwijdige patronen verlopen, is de netto-uitwerking van verwerkingsprocessen dat grote platen of blokken uit een oorspronkelijke structuur loslaten. Erg bekend zijn de graniet-structuren, waarbij een hellende plaat laag voor laag afgepeld wordt. Dit wordt 'exfoliatie' genoemd, waarbij soms immense overhangende boogvormen ontstaan. Bekend zijn Yosemite's Royal Arches, Handegg, het Dimore Degli Dei masief in Mello (foto 9 en 10).

Gek op graniet?

Door de slijpende werking van gletsjers ontstaan de bij veel klimmers populaire 'wrijvingsplaten'. Na het terugtrekken van de gletsjers zullen in een kalkdal de wrijvingsplaten snel zijn opgelost. In graniet blijven ze gelukkig wat langer leven, en zo vinden we zelfs in diepe, warme dalen nog slijpsporen in de vorm van evenwijdige krassen of ribbels (zie foto 10).

Zachte gesteenten worden door de gletsjer wat sneller afgeslepen dan harde, zoals kwartsbanden en chickenheads. Uitstekende grepen en treden op een steile granietplaat zijn dan juist die componenten van het gesteente die niet uit graniet bestaan. Zo bezien is menig klimmende granietliefhebber niet zo gek op graniet als hij of zij wil doen voorkomen!

EEN ZOMER IN PATAGONIË

PATAGONIË, EEN LAND waar de westerse beschaving nog nauwelijks is doorgedrongen, waar de woeste natuur ongerept is en de condors drijven op de eeuwige wind. Drie maanden om Fitz Roy te beklimmen, drie maanden 'zitten' rond de berg en wachten op gunstige weersomstandigheden. Een land van slecht weer en afzien, en toch een land om naar terug te keren.

door Gerard Jansen

An een verzoek van de Berggids-redactie om dit nummer over 'Graniet' te voorzien van een verhaal over een poging om Fitz Roy te beklimmen, voldoe ik met gemengde gevoelens. Ten eerste hebben we drie maanden rond de berg gezeten en we hebben meer avonturen beleefd dan geklommen. Ten tweede is het al acht jaar geleden en in de herinnering blijven alleen de mooiste momenten over. Tenslotte hebben we de top niet bereikt; het wordt dan het verhaal van een mislukking en ik voel me genoodzaakt om te gaan zoeken naar de oorzaken van die mislukking. En ik voel me niet prettig in die rol. Maar goed, als de gedachten weer teruggaan naar die lange maanden die we doorbrachten in het woeste landschap met z'n ongenaakbare, harde klimaat, kan ik niet nalaten om iets van die herinneringen neer te schrijven.

In Patagonië, het meest zuidelijke gebied van Argentinië dat aan Vuurland grenst, is Cerro Fitz Roy de hoogste berg met 3441 m. Ze is genoemd naar de kapitein van de Beagle, de boot waarmee Darwin rond de wereld voer. Ze vormt met onder andere Cerro Torre en de Paine Torres in Chili een groep granietkolossen waarop de routes tot de moeilijkste behoren die er

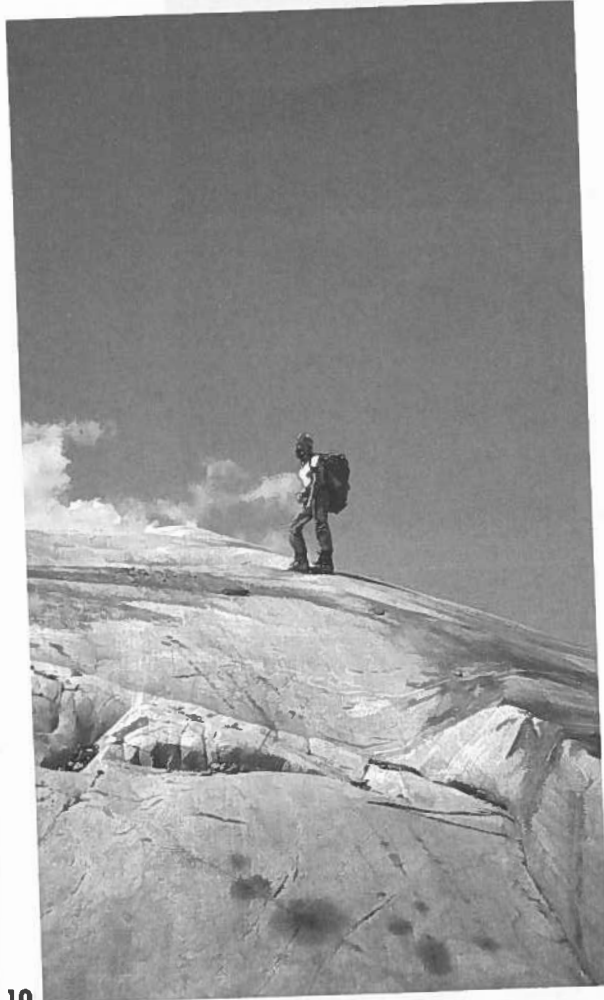
bestaan. Niet alleen door de technische moeilijkheid, maar vooral ook door de strenge condities die er heersen. Han Timmers had gevorderde plannen om met een groep Tsjechische klimmers een nieuwe route in de onbeklommen westwand van Fitz Roy te klimmen en dat zou plaats vinden in onze winter '79/80. Dankzij de fantastische tegenwerking van de Oosteuropese bureaucratie waren de Tsjechen echter niet in staat om hun materialen op tijd uit de Poolse haven Gdansk te verschepen en op het laatste moment werd de hele expeditie afgezegd. Omdat Han en ik in hetzelfde huis woonden, had ik al van alle kanten aan het avontuur geroken. De geheimzinnigheid van Patagonië en Fitz Roy hing in het huis. Omdat ik op dat moment geen vaste baan had besloten we samen naar dat gebied van de gaucho's te reizen en te gaan zien of we Fitz Roy zouden kunnen beklimmen via het supercanaletta of het supercouloir aan de westkant van de berg, ofwel via de Amerikaanse route die over de zuidpijler loopt.

De laatste dagen van '79 brachten we door in het snikhete Buenos Aires, waar we onder andere de permit moesten afhalen om in het Parque Nacional de los Glaciares op en rond Fitz Roy te mogen klimmen. We brachten er een bezoek aan onze ambassade en de waarnemend ambassadrice zeer hof-

lijk, maar foutief gesouffleerd, wenste ons veel succes met onze zuidpool expeditie. Maar toen we haar nogmaals duidelijk maakten dat we op het vasteland zouden blijven en geenszins van plan waren om naar Antarctica te vertrekken, was het onderhoud snel afgelopen. Ook de portier schatte ons anders in met de indringende vraag: "Are you sailors?". In Rio Callegos, de havenplaats aan de Atlantische oceaan en de gaucho hoofdstad van het zuiden van Argentinië sliepen we in een klaslokaal van de plaatselijke paterschool. Vandaar reden we mee met een wagen van de macho Argentijnse grenspolitie naar El Calefate, 320 km naar het noordwesten. Voor deze genereuze lift moesten we binnen een uur bepakt en bezakt voor de deur klaar staan. Wat hebben we gepakt! In dat ene uur hebben we 280 kg voedsel voor ongeveer 70 dagen ingekocht in de supermarkt van Rio Callegos. Urenlang reden we in de achterbak van de pick-up truck door de eindeloze pampa's, in de harde wind, in de zon, die tijdens de gehele rijtocht aan het ondergaan was. Eindeloze open vlaktes, overal schapen, soms paarden, soms een enkele casuaris of een groepje guanaco's. Tot plotseling Fitz Roy als een massieve speerpunt opdoemde uit de vlakte vanachter de horizon. Die nacht sliepen we buiten langs een riviertje op de camping municipal van

El Calefate. Dit stadje is het vertrekcentrum voor een tocht naar de gletsjers, die regelmatig met donderend geweld in het Lage Argentino afbreken. Vanuit El Calefate kregen we een betaalde lift naar het nationale park 'Los Glaciares' waarin de bergketens van Fitz Roy en Cerro Torre liggen. Aan de ingang van dit nationale park was recent een stenen berghut gebouwd, de Rifugio Lago Viedma die we kortweg de Hosteria noemden. Deze hut werd in de zomermaanden gerund door een familie uit Buenos Aires die hier van de rust, de wind en de natuur kwam genieten. Op oudejaarsavond kwamen we in de hosteria aan, tegelijk met drie Japanners die zichzelf drie weken de tijd gaven om de Amerikaanse route op 'Fitz' te beklimmen. Al het voedsel hadden ze in één grote rugzak bijeen gepakt en bestond uit louter gevriesdroogd spul. Het oude jaar werd uitgeluid met Argentijnse champagne en Hollandse sigaren waar de Japanners een witte neus van kregen.

Met behulp van enkele kaarten die we in Europa te pakken hadden gekregen, dachten we ons basiskampje aan de noordkant van Fitz Roy te maken, langs de Rio Electrico, op een plek die Pedro del Fraile heet. Verder naar het westen ligt de Hielo Continental, de zuidelijke ijskap die tientallen kilome-

10

FOTO 9:
Laag voor laag "afgepeld" graniet (ofwel exfoliatie).

FOTO 10:
Door de Aletsch-gletsjer afgeslepen graniet. Opn.: Pieter Hamans.

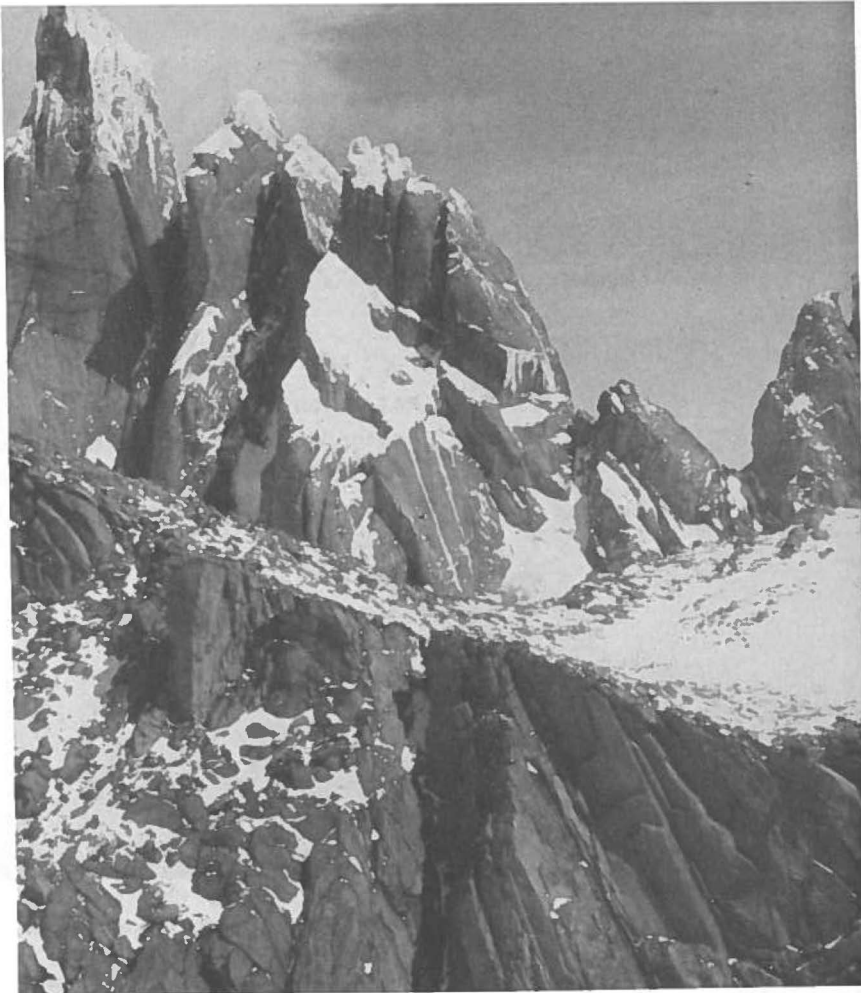
FOTO BOVEN:
De confrontatie met de ketens waar Fitz Roy sterk domineert. Opn.: Gerard Jansen.

ters het bergland bedekt. In Piedro del Fraile dat op 660 m ligt en geheel tussen de bomen is verscholen, is in de loop der jaren door bezoekende klimmers en natuurvorsers een wrakkig hutje gebouwd van uiteengeslagen koekblikken, kapotte tenten, dekzeilen en omgewaaide bomen. Het ligt aan de lijzijde van een grote rots waardoor het relatief gevrijwaard is van de eeuwige stormen die door de Valle Electrico donderen vanuit het westen. Op een beetje gras voor het hutje was genoeg ruimte om onze tent neer te zetten die daar drie maanden heeft gestaan. De eerste week hebben we gebruikt om onze bagage en een deel van ons voedsel te versjowen vanaf de hosteria naar Piedro del Fraile. Het merendeel van het voedsel lieten we bij de hosteria achter, goed ingepakt en beschermd tegen ongedierte; dat hoopten we althans.

De eerste tocht naar Piedro duurde twee dagen via allerlei omwegen. Later in het seizoen reduceerden we dit tot vijf à zes uur: vanaf de hosteria in drie uur tot het oude basiskamp van Fitz Roy aan de oostkant, dat toegang geeft tot beklimmingen van de reeds klassieke Amerikaanse route en de Franse route. Dit kamp is opgericht door onder andere Terray en Magnone. Magnone heeft in de weken van wachten een fraai stuk houtsnijwerk gemaakt dat in onze tijd nog steeds het basiskamp sierde. Vanaf dit kamp is het nog eens drie uren lopen langs de Rio Blanco en de Rio Electrico en door de 'dead forest' (als er ergens wolven zijn is het hier, zei Han) naar Piedro del Fraile.

In die eerste transportweek, ontmoetten we een Frans team van vier klimmers onder leiding van Jean Afanasief, die zo juist een nieuwe route hadden geopend op de westkant van Fitz Roy over een pijlersysteem ten noorden van het Super Couloir. Deze Franse superatleten hadden in vijf volle dagen op het eind van december de route geklommen, drie dagen naar de top en twee volle dagen 38 keer afgeleid. Enkelen van hen kwamen hier al voor de tweede maal, zoals zo veel andere klimmers die steeds weer terug keren naar deze woeste bergen.

Op de tweede dag kwamen er een Amerikaan en een Noor in het hutje aan in Piedro del Fraile. Ze hadden zojuist het Super Couloir geklommen in drie dagen. Bij de 'open haard' in het hutje zaten ze uren lang wat voor zich uit te staren. Pas na twee dagen werden ze spraakzamer en begonnen ze over hun beklimming te vertellen. Het was hun flink tegengevallen. De laatste abseils waren ze op de relais-

plaatsen voortdurend in slaap gevallen. Ik begon me een beetje zorgen te maken, wat ik als eenvoudige alpinist van Nederlandse bodem tussen dit gezelschap kwam doen, temidden van deze moeilijkste granietpijlers en wanden die de aardbol aan de alpinisten had geschonken.

schap kwam doen, temidden van deze moeilijkste granietpijlers en wanden die de aardbol aan de alpinisten had geschonken.

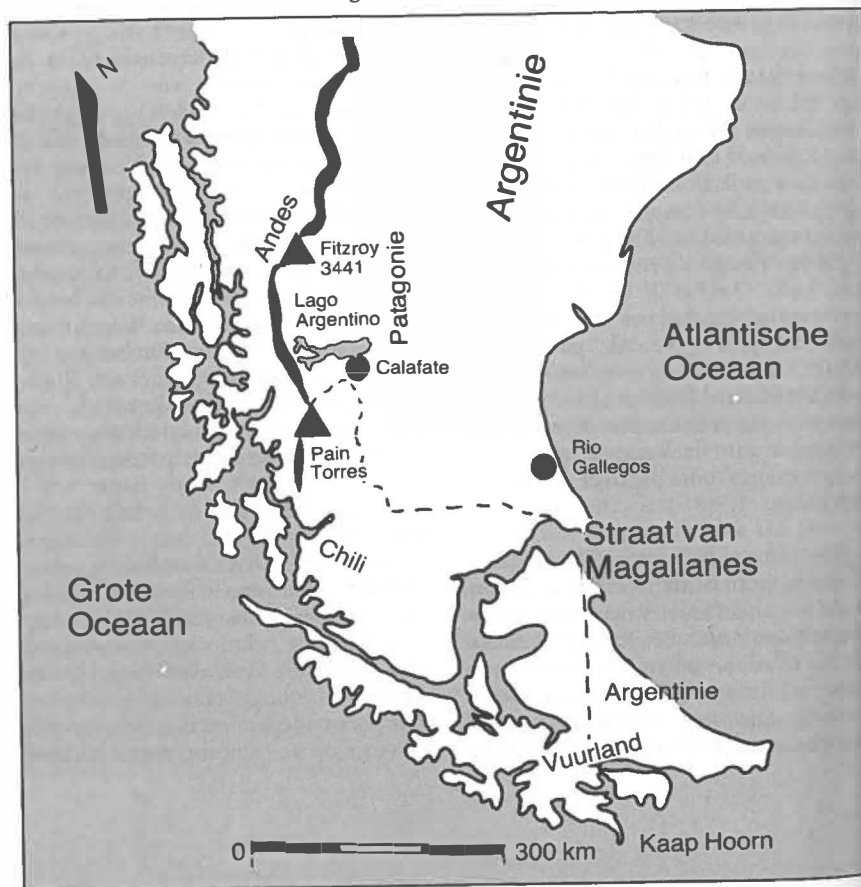

FOTO RECHTSBOVEN:

De Fitz Roy, terecht te plaatsen tussen de moeilijkste bergen. Opn.: Gerard Jansen.

Toen we tegen het donker 's avonds uit de sneeuw en ijs waren en door de bomen en struiken naar het hutje liepen, snoven we de geuren op van talloze struikenbloesems. Wat een paradijselijke omgeving! Het was immers hartje zomer aan deze kant van de evenaar, en bij het naderen van de avondschemering was de wind afgezwakt. De lucht was wolkenloos. Maar de barometer stond nog steeds op storm, en de volgende dag en de hele volgende week bleef het weer slecht. De wind beukte vanuit het westen, vanaf de Hielo Continental, door de Valle Electrico naar de pampa's in het oosten. Soms was er dan enkele uren een blauwe lucht, maar spoedig vormden zich wolken rond de toppen van de bergen en begon de regen in dichte gordijnen langs te trekken. En de wind... altijd maar de wind, huilend, donderend, knallend. Ze hield nooit op. Patagonië is voor mij het land van de wind, en de condors zeilen zonder één klapwiek urenlang door de lucht heen.

Fitz Roy wordt aan de noordkant begrensd door twee toppen, Cerro Mermoz en Cerro Guillaumet. Deze laatste ligt het meest noordelijk en relatief dicht bij ons kampje in Piedro. Nadat we de eerste tien dagen wat gewend waren aan het gehuil van de storm en en het gekraak en gesteun van de bomen en aan de regen die als een gesloten gordijn horizontaal langs kwamen vliegen, begonnen we aan een 'oefentocht' op Guillaumet via de oostgraad. De hoogtemeter die we als barometer gebruikten, stond niet al te best, maar 's ochtends was het droog. Het graniet was messcherp en we moesten zeer voorzichtig zijn met het touw, zodat het niet over een scherpe kristalrichel in stukken gesneden werd. Onder de top werd het weer bar en boos en de windknallers dreunden tegen de rotsen om ons heen. Bovendien begon het te sneeuwen en het leek verstandiger om maar om te keren. De bivakmuts van Han werd hem van het hoofd gerukt en lag een touwlenge lager in de luwte van de noordwand. Het abseilen had ook z'n eigenaardigheden. Als we het touw uitgooiden werd het de volle lengte van 40 meter loodrecht naar boven geblazen.

Eén van de gympies van Han was aan de binnenkant bij de hiel helemaal doorgezakt en tijdens één van de eerste fourageringstochten naar de hosteria verzakte hij z'n voet, en bleek alle verschijnselen te hebben van een breuk van het kuitbeen. In de periode van gedwongen rust die hierna volgde is er anderhalve dag mooi weer geweest

waarin we een poging zouden hebben kunnen wagen om te klimmen.

Na de enthousiaste verhalen van de Fransen over hun eerste beklimming via de westpijler besloten we, zodra Han weer goed kon lopen, die route te verkennen. Maar we beseften dat we, als de barometer zou stijgen, eerst acht uur naar de 'Einstieg' van de pijler zouden moeten sjouwen via een route die op zich al een forse onderneming is, dat wil zeggen vanaf Piedro in zuidelijke richting ongeveer duizend meter omhoog door struiken en bossen. Dan verder omhoog over een, waar we later achterkwamen, levensgevaarlijke gletsjer, en dan door een brèche in de rotsgraat, die vanaf Guillaumet naar het oosten loopt. Daarna door een wildernis van gletsjerspleten vijfhonderd meter omlaag. Eenmaal zakte ik tot m'n middel door een sneeuwbrug en met mijn benen bungelde ik in een ijsgewelf alsof ik in de koepelholte van een kerk hing. Iedere keer als we hier langs moesten sloeg de angst me om het hart. Lawinesporen van de vele sneeuw en van de hanggletsjers vanaf de lagere delen van Fitz Roy kruisten ons spoor.

Omdat we bij het eerste teken van goed weer zo snel mogelijk wilden klimmen besloten we op de gletsjer vóór Fitz Roy, ergens op een beschut plekje, de north-face tent neer te zetten, en daarna te wachten tot de barometer zou gaan stijgen. Bij het eerste teken van goed weer konden we meteen de route induiken.

Op 3 februari, ruim een maand nadat we aangekomen waren was het been van Han weer redelijk hersteld. We pakte alle materialen en voedsel om minstens een week op de gletsjer te bivakkeren. Het weer was niet optimaal, de barometer ging zelfs omlaag... De eerste duizend meter tot de col stegen we vrij snel. Het gletsjerdal aan de andere kant van de col zag er weinig belovend uit. Een geweldige ijsbreuk was van Mermoz (tussen Fitz Roy en Guillaumet in) afgebroken. In het avondlicht was de gletsjer spookachtig wit. We weken naar rechts uit om niet onder de gevaarlijke breukzone van Fitz Roy te lopen. Daarna klommen we een stuk steil ijs voordat we weer op het vlakke gletsjerplateau uitkwamen. We hakten twee holds voor mijn handen en Han klom met twee pickels een volle touwlenge uit tot op het gletsjerplateau. De maan was af en toe zichtbaar door de wolken en we zetten de tent op een plat getrapte stuk sneeuw tussen een paar rotsblokken. De rooktoppen en andere fraaie kristallen puilden aan alle kanten uit deze rotsen. We maakten thee en aten

wat van het beschimmelde brood en kaas dat we daar, samen met andere materialen, drie weken terug achter een rotsblok hadden verborgen. Ver na middernacht probeerden we wat te gaan slapen onder het klapperende tentdoek.

De volgende dag verkenden we de routes van de Fransen op de westpijler en de route van het supercouloir. Onderaan het supercouloir lag het lijk van een alpinist waar nagenoeg alleen nog maar de botten van over waren. Een gordel zal nog om z'n bekken. De vingerkootjes staken uit de vingerloze wanten, en een half verrotte muts zat om z'n schedel waarvan de holle oogkassen naar de blauwe hemel staarden. 't Was een weinig bemoedigende aanblik. Het zette de 'up-ness', de drang om naar boven te gaan, op een laag pitje. Er lag veel sneeuw op Fitz Roy. De topgraten leken volledig verijst. Terwijl we naar de col klommen vanwaar we de zuid-westwand konden zien, begon de wind weer hard te bulderen.

Terug in de tent lazen we wat en wachtten op mooi weer. De hoogtemeter gaf 1780 m aan. De route was een kleine 1600 meter hoog. De wind werd steeds sterker en ze werd teruggekaatst van de enorme wanden van Fitz Roy. De gehele nacht bulderde en beukte de wind tegen de wanden en bij iedere vlaag werd de tent aan het voeteneinde wat opgetild.

Om een uur of vijf was er plotseling weer een hevige knal. De tent werd opgetild en een eind verder op de gletsjer neergezet. We schoten overeind; we wisten aanvankelijk niet wat we moesten doen. Als de tent zou scheuren zouden alle spullen over de gletsjer wegwaaien. Bij de volgende windstoot knakten de flexibele 'stormproof' tentstokken dubbel. We bleven in de tent liggen en trokken het doek zo dicht mogelijk tegen ons aan... Ondertussen trokken we alle kleren aan en pakte alles in de rugzakken.

Uren gingen voorbij. Toen de storm iets leek te luwen kropen we uit de tent, pakte de meest noodzakelijke spullen en lieten de rest achter bij een groot rotsblok.

Er was ongeveer tien centimeter sneeuw gevallen en de reusachtige wanden waren wit bepleisterd. Op de terugweg waren we gedwongen af en toe tegen de grond te kruipen om niet omgeblazen te worden. We maakten een abseil aan een ijspaddestoel en namen een langere maar veiliger weg terug langs de rand van de gletsjer over morenen, puin en steen.

Han had veel last van z'n been en kon maar langzaam gaan. 't Leek wel of we

weken weggeweest waren toen we tussen het groen liepen. Zelfs op de vlakke voor Piedro del Fraile dat op 660 meter ligt, werd je af en toe van de grond opgetild. Over het lange gletsjermeer Lago Electrico joegen hoge golven in brede fronten en over het water snelden de spookachtige schaduwen van wolkenflarden voort.

Vanaf nu hield een lange periode van slecht weer aan en regelmatig waren we in de hosteria te vinden voor de nodige sociale contacten. Een groepje Spaanse en vier Argentijnse klimmers gingen na respectievelijk vier en vijf weken onverricht ter zake naar huis terug. Zij wilden de Amerikaanse route op de zuidpijler klimmen. De tent van de Spanjaarden was in het vooruitgeschoven basiskamp de lucht in gewaaid en de Argentijnen die al voor de derde keer hier waren, zagen het ook nu weer niet zitten.

In de hosteria kwamen we ook meer te weten van de gebeurtenissen rond Cerro Torre, 'the most difficult mountain on earth'. Het basiskamp voor deze top ligt ongeveer vijf uur lopen van de hosteria, door een gebied waar de klimmers regelmatig oog in oog staan met puma's. Meestal verdwijnen deze dieren, die hoofdzakelijk 's nachts jagen, geruisloos in de bossen. Ze komen alleen bij het basiskamp voor 'food and fun'. De Duitse klimmer Reinhard Karl was na een maand enkele honderden meters gevorderd in één van de klassieke routes van Maestri. Beu van de wind en het wachten op goed weer ging hij naar huis terug; maar zoals velen die in Patagonië geweest zijn, keerde hij enkele jaren later weer terug om het supercouloir op Fitz Roy te beklimmen.

Hoe zwaar de omstandigheden ook zijn, de aantrekkingskracht van de natuur en het spel met de elementen is groot en niemand ontkomt eraan terug te verlangen naar de ongereptheid van de woeste natuur.

Waar de wilde paarden door de bossen rennen, zwermen wilde parkieten zich luid kwetterend tegoe doen aan een kerseboom, die reeds lang geleden is geplant naast een estancia die al lang verlaten is.

Waar de condors hun tijdeloze figuren beschrijven in de harde wind, waar uitgestrekte velden rood zijn van de heerlijkste bessen waarvan je je iedere dag weer te berste kunt eten.

Een andere klimmer die we regelmatig tegenkwamen rond de hosteria was de Nieuwzeelander Bill Denz. Hij had een afspraak gemaakt met een Amerikaanse klimmer om op Cerro Torre te klimmen en de Amerikaan zou in een kayak vanuit Chili over de oceaan naar de zuidpunt van Zuid

Amerika varen en ergens bij Vuurland aan land komen om Bill te treffen. Toen hij na een maand of wat nog niet was komen opdagen, werd hij als verloren beschouwd en Bill heeft zich gedurende drie maanden in z'n eentje langs allerlei vaste touwen omhoog geschoven op Cerro Torre.

Eenmaal zat hij tijdens een langdurige storm zes dagen en nachten halverwege de wand in een ijshol vast. Iedereen had hem opgegeven. Twee Italianen die een prachtige nieuwe route hadden gemaakt op Torre Egger (een pijler naast Fitz Roy) hadden een naamloze piek Cerro Denz genoemd. Maar toen kwam Bill weer als een geest te voorschijn.

Toen we eens een schaap hadden geruild voor een stuk klimtouw met een gaucho, lieten we Bill een stuk afsnijden voor een sappige asado. Bill, die in Nieuw Zeeland op een schapenfarm had gewerkt, sneed achteloos de meest fraaie delen uit het beest. Achteraf waren we daar een beetje pissig over, maar hij kon weer wat op krachten komen voor z'n indrukwekkende solo-avonturen.

Soms namen we de tent mee naar de hosteria om in te slapen. Andere keren sliepen we in de hooistal van de parkwacht. De muizen beten zich in je haren vast en als je uit je slaap wakker schrok en je hoofd wild heen en weer schudde, bleven ze gewoon in je haren vastzitten.

In de hosteria lag de bulk van ons voedsel netjes in plastic verpakt en opgestapeld: maïsmeel waar we eindeloos polenta van maakten, tarwemeel voor brood, rijst etcetera. Maar bij de eerste inspecties bleek dat ook anderen zich er tegoe aan hadden gedaan.

De pichi's (gordeldieren of armadillo's) vraten zich dwars door de plastic lagen heen en verorberden veel van de voorraden. Behalve van de bonen, die dus voornamelijk voor ons overbleven:

"Beans, beans, the musical fruit
the more you eat the more you tut
the more you tut the better you feel
so let's eat beans at every meal."

Maar na al dat gedoe rond de hosteria verlangden we weer terug naar de stilte rond ons hutje, waar we bleven wachten op goed weer. Op 16 februari begon 's avonds de hoogtemeter te dalen en het begon er op te lijken dat we de volgende ochtend in alle vroegte op pad zouden moeten. De hoogtemeter die meestal tussen 660 en 700 meter stond en bij slecht weer tot boven de 800 meter steeg, liep snel terug naar 540 meter. Voor Patagonische begrippen kwam er mooi weer aan! Dus up,

up! In een fors tempo omhoog, want ieder uur dat we nu verliezen, moeten we een uur langer in storm afdalen. We liepen met de hete adem van de Patagonische stormen in de nek omhoog! Langs de kerkdiepe gletsjerspleten, maar zelfs geen tijd voor een schietgebedje. Een hoge ijstoren brak achter ons af en gleed met donderend geweld langdurig en breed over ons spoor heen. Om één uur 's middags maakten we snel wat thee op ons oude bivakplaatsje. Hoog in de lucht verschenen de altostratus wolken, voorspellers van niet veel goeds. De lucht was heel warm en we besloten niet het supercouloir te klimmen wegens de vele steenslag. We paktten snel alle nodige materiaal voor de 'Franse pijler'.

We begonnen te klimmen vanaf de eerste graatoren en het bleef stralend mooi weer. Naar het westen toe was het uitzicht schitterend: de Cerro Torre en zijn satelieten, Torre Egger en Torre Stanhard en daarachter de Hielo Continental, een nauwelijks nog doortrokken woestijn van ijs en sneeuw. We stootten al spoedig op een oud gefixeerd touw, dat waarschijnlijk door twee Oostenrijkers was achtergelaten toen zij enige jaren geleden in deze route vastliepen.

Toen het leek dat we niet verder meer konden, forceerde Han een stijgende overhang naar links, die hoger uitkwam op een klein plateau. De rugzak van Han kwam na, en ik volgde met een bulky rugzak van de ene nut naar de andere. M'n armen werden flink volgepompt met melkzuur en op het plateau stonden m'n onderarmen bol onder het vel.

Daarna via een iets makkelijker systeem van banden en fissuren tot een plek waar wat lege camping-gaz-blikjes lagen. Dit was de eerste kampplaats van de Fransen. Het was nu ongeveer acht uur 's avonds en snel klommen we verder in de langdurige schemer om voor het echte donker zo hoog mogelijk te komen.

In het pikkedonker vonden we een ongemakkelijke bivakplaats. We waren ongeveer 500 meter gestegen. Uren lang maakten we thee, de brander tussen mijn benen geklemd.

's Nachts nam de wind weer toe en verschenen er veel wolken. Van slapen kwam niet veel, af en toe dommelde ik wat. De volgende morgen voelde ik me verre van fit na twee nachten niet slapen, en zo'n enorme fysieke uithaal. 't Waaide nu keihard en er waren veel hoge wolken. Nog één zo'n zware dag zou ik er wel uit kunnen persen, maar met het idee dat er daarna nog wel twee of drie dagen en evenzoveel mi-

serabele nachten zouden volgen, suggereerde ik Han om maar terug te keren.

Aanvankelijk sputterde hij tegen, maar nadat we thee gemaakt hadden besloten we af te dalen. Ik realiseerde me goed dat dit voor mij de eerste en laatste kans zou zijn om op Fitz Roy te komen, maar het lichaam zei 'neen'. Later op de dag, tijdens het abseilen, werd het weer mooi en zonnig en ik voelde me lamlendig bij het idee dat ik Han, die zich lange tijd op deze tocht had voorbereid, geen partij kon geven in deze fysieke exercitie. Ik was niet die super 'stand-in' voor de Tsjechen, voor wie Han me gehouden had. Toen we bij het hutje in Piedro aangekomen waren, bleek dat ik een rib had gebroken en ik had veel last met diep ademhalen.

Voor mij leek Fitz Roy afgelopen en ook Patagonië, oh, al te helaas! De volgende dag was er weer wind en regen en snel groeide er weer een witte ijskap op Fitz Roy en de toppen rondom. Han voelde zich duidelijk teleurgesteld, mijn schuldgevoel was +++ en groeide nog steeds. Hij vertelde dat hij vroeger ook wilde klimmen, terwijl z'n touwgenoten in de vallei wilden bijkomen van de ontberingen. Nu besef ik dat dit problemen zijn waar cordées vaak mee te maken krijgen, vooral als er geklommen wordt aan de grenzen van het mogelijk voor één van beiden.

Han was er zo op gebrand om het schitterende graniet onder z'n handen te voelen, dat hij later nog een solopoging heeft gewaagd, waarbij hij tot het Franse bivak is gekomen. Maar door de druk van de eenzaamheid en de bulderende wind die dwars door z'n slaapzak blies zag hij af van verdere solopogingen. Ik beschouw dit niet als een roekeloze daad, maar als een poging van een groot alpinist, die zijn talent en fysieke condities wilde meten met één van de mooiste en moeilijkste granietbergen in Amerika, in de meest woeste omstandigheden ter wereld.

Het einde van maart naderde en de dagen werden korter en de eerste sneeuw begon te vallen bij Piedro del Fraile. 's Ochtends vroeg stonden puma-sporen in de sneeuw rond de tent: they look for food and fun! Nog eenmaal klommen we naar het basiskamp aan de voet van Fitz om alle materialen te halen. In de hosteria hoorden we van Bruno de Dona en van zijn klimmaat Guiliano over hun fantastische en tevens afschrikwekkende avonturen tijdens hun eerste beklimming van een nieuwe route op Torre Egger.

Drie maanden in Patagonië, in Piedro del Fraile, lijken een mens anders te maken. De eenzaamheid, de immensheid van de natuur, aan het uiterste puntje van de westerse cultuur. De bossen, nog onaangestast door de menshand en vooral de wind, de eeuwige wind.

Alle klimmers die we daar tegenkwamen

waren er al eens geweest, of maakten plannen om er terug te keren. Boven het hutje in Piedro del Fraile hebben we veel haken en andere materialen begraven en we spraken af om in de winter van 85/86 terug te keren. Maar de tijd gaat voorbij. . . .

FOTO BOVEN:

Cerro Torre, wellicht de moeilijkste granietberg op aarde.
Opn.: Gerard Jansen.